

Pindaros-töredékek

A bölcsesség hűtlensége

Gyermekem, kinek lelke a pontusi vadnak,
a sziklakedvelőnek a bőrén
csügg, társulj minden városhoz,
a jelenvalót dicsérve
jóakarattal,
és mást és mást gondolj más időkben.

A magányos iskola adottsága a világ számára. A tiszta tudás ártatlansága, mely az okosság lelke. Merthogy az okosság annak a művészete, hogy a különböző körülmények között hűnek lehet maradni, a tudás pedig annak a művészete, hogy pozitív tévedések közepette az értelemben bizonyos az ember. Ha az értelem intenzíven munkálkodik, megtartja erejét a szétszórtság közepette is. Amennyiben az értelem könnyedén felismeri az idegent a saját kiköszörült élességén, nem téved el egykönnyen a bizonytalan helyzetekben sem.

Így lép Jasón, a kentaurok növendéke Pelias elé:

Úgy hiszem,
enyém Kheirón tanítása. A barlangból jövök,
Charikli és Philyra környékéről, hol
a kentaurányok tápláltak engem,
a szentek; húsz év
múlt el, hogy tőlem szennyes tett vagy szó
nem érte őket, s íme hazajöttem,
hogy atyám uralmát helyreállítsam.

Az igazságról

Nagy derekasság elindítója, igazság királynő,
hogy ne taszítsd
a gondolkodásom durva hazugságra

Félni az igazságot, mivelhogy kedvünket leljük benne. Annak első eleven megragadása ugyanis, mint minden tiszta érzés a maga eleven értelmében, ki van téve az összezavarásnak: úgyhogy nem saját hibájából téved az ember, és nem is valami zárlat miatt, hanem a tárgy magasrendűsége miatt, amelyhez viszonyítva az értelem túl gyenge marad.

A nyugalomról

A nyilvánvalót, ha a polgár azt
csendes időben megragadja,
tanulmányoznia szükséges
a nagyemberi nyugalom szent fényét,
és a keble felindulásának, a viharoknak
teljesen ellen kell állnia. Mert ínséget
hoz, és a kicsinyek nevelőjének ellenségévé lesz.

Mielőtt a törvények, a nagyférfiúi nyugalom szent fénye tanulmányoztatik, szükséges, hogy egy törvényhozónak vagy egy fejedelemnek meg kell ragadnia ama sorsnak a jellegét, amely a haza válságos vagy állandó sorsában a nép receptivitásának különböző módozatai szerint alakul: a királyit vagy pedig az összegyűltet az emberi viszonylatokban, amikor zavartalan az időszak, és az usurpatorikusát, mint például a görög természetfiaknál, avagy a tapasztaltat, mint a nevelésben részesült embereknél. Ebben az esetben a törvény az az eszköz, amellyel a sors a maga zavartalanságában megtartható. Ami a fejedelemre vonatkozólag eredendő módon érvényes, az követendő példaként érvényes a tulajdonképpeni polgárra.

A delfinről

Amelyet a hullámtalan tenger mélyén fuvólájával
a dal kecsesen mozgásba lendített.

A természet éneke a Múzsák évszakában, amikor a virágok fölött pehelyként csüngnek a felhők, s az arany virágok öntvénye fölött. Ez idő tájt minden lény hangját hallatja, a hűségét, azt a módot, ahogyan az egyes önmagával összhangban van. Csak az egyes fajok közötti különbség alkot ekkor elválasztásokat a természetben, úgyhogy minden sokkal inkább dal és tiszta hangzat, mintsem valamely szükség kifejezése vagy pedig nyelv.

A hullámmász nélküli tenger az, ahol érzi a mozgékony hal a tritónok kürtjeit, s a puha vízínövények sarjadásának visszhangját.

A legfelső

A törvény
mindenek királya, halandóké és
halhatatlanoké. Ezért irányítja
hatalommal
a legjogosabb jogot, magasságos kezével.

A közvetlen, szigorúan véve, lehetetlenség a halandók számára éppúgy, mint a halhatatlaknak. Az istennek különbséget kell tenni a különböző világok között azok természete szerint, merthogy a mennyei jósnak, már önmaga miatt is, szentnek kell lennie, azaz ve-gyítetlenné. Az ember is, amikor megismerésre tesz szert, különbséget kell hogy tegyen a különböző világok között, mivelhogy ismeret csak szembeállítással nyerhető. Ezért lehetetlen a közvetlenség mind a halandók, mind pedig a halhatatlanok számára.

A szigorú közvetlenség azonban maga a törvény.

Ezért irányítja hatalommal a legjogosabb jogot, magasságos kezével.

A fegyelem, amennyiben az a forma, amelyben az ember és az isten találkozik, az egy-ház és az állam törvénye, és az átöröklött rendelkezések (isten szentsége és az ember számára a megismerésének, a kinyilatkoztatásának a lehetősége), mindezek irányítják a legjogosabb jogot, magasságos kezükkel, ezek tartják az eleven viszonylatokat a művészetnél is erősebben össze, amelyekben egy nép magára ismert, és idővel magára ismer. A „király” itt egy felsőfok, amely csak jelzi a legmagasabbrendű megismerésnek az alapját, de nem azonos a legfelső hatalommal.

Az életkor

Aki derekasan és szentül
éli le az életét,
s édes táplálója a szíve,
hosszú életet adván,
azt a Remény kíséri,
aki a legtöbb halandónál
a sokfordulatú vélelmet uralja.

Az élet egyik legszebb képe, hogy miként tartja meg az ártatlan erény az eleven szívet, amelyből a reménység származik; ez a reménység bontja ki azután az egyszerűség virágját, a maga sokszerű kísérletével, s fordítja meg annak értelmét, s hosszú életet ad a maga sietős időzésével.

A végtelen

Hogy vajon a jognak magas falán,
avagy a görbe csalattatásnak magasán
áthágok-e, és ezzel magamat
körülrva, magamból
kifelé élek, erről
kettős a lelkem,
hogyesem világosan megmondhatnám.

A bölcsék tréfája ez, s a rejtvényt szinte nem szabadna megoldani. Az ingadozás és vita a jogosság és az okosság között ugyanis csak az átjárható viszonylatok által oldódik fel. „Kettős a lelkem, / Hogy pontosan megmondhatnám”. Mivelhogy ezután rátalálok egy összefüggésre jogosság és okosság között, amely egyiküknek sem, hanem csak valami harmadiknak tulajdonítható, amely révén ezek végtelenül összefüggnek, ezért rendelkezem kettős lélekkel.

A menedék

Elsőként vezették
a jótanácsú Themist
arany paripán az
óceán sójánál az isteni
hórák a létrához,
az Olymposra vezető szenthez, a
fénylő visszatéréshez,
idős lányát
a megmentő Zeusnak,
ki
megszülte az aranykapcsú, jóságos,
fénylőn-termékeny menedékhelyeket.

Hogyan tételezi magát az ember, Themis fiaként, amikor mindaddig nem talál nyugalomra sem földön, sem égen a tökéletességre hajló szelleme, amíg a sorssal szembesülve, a régi fegyelem nyomdokában ismét egymásra ismer ember és isten, és az eredendő szükség emlékezetében boldog lesz ott, ahol meg tudja tartani magát. Themis, a rendszerető szülte az ember menedékét, a nyugalom csendes helyeit, amelyeknek nem árthat semmi idegen, mert rajtuk összpontosul a természet munkálkodása és élete, és az őket körülölelő sejtelem, mintegy emlékeztetőül arra, hogy amit azok korábban már megtapasztaltak, az tapasztaltatik meg.

A megelevenítő

A férfiakat leigázót, miután
megismerték a kentaurok
hatalmát
a mézédés bornak, nyomban eltaszították
a fehér tejet, az asztalt maguktól,
és ezüst szarvakkól iszogatván
lerészegedtek.

A kentaurok fogalma bizonyosan a folyám szellemének a fogalmából való, amennyiben az erőszakkal utat és határt szab az eredendően ösvénytelen, fősarjadzó földön.

Képe ezért a természet olyan helyein található, ahol a part sziklákban gazdag, kiváltképp oly vidékeken, ahol a folyám eredetileg el kellett hogy hagyja a hegyek láncolatát, és azok vonulatát keresztben átszakította.

A kentaurok ezért eredetileg a természettudomány tanítómesterei is, mivelhogy ebből a nézőpontból látható be jobban a természet.

Ilyen vidékeken kellett eredetileg bolyongania a folyámnak, mielőtt utat szakított magának. Ezáltal a tavaknál mintegy nedves rétek képződtek, s barlangok a föld mélyében az emlősállatok számára, a kentauro pedig eközben vad pásztor volt, az *Odysseia* küklópszaihoz hasonlóan. A vizek vágyakozva keresték az irányukat. Minél inkább szilárdná vált a partok szárazabb része, és irányra lelt a szilárdan gyökerező fák, a bozót és a szőlőtőke által, annál

inkább nyert irányt a folyam is, miután a part alakja határolta be mozgását, míg azután saját eredetétől szorongattatván egy helyütt áttört, ott, ahol a hegyek, amelyek őt körülzárták, a leglazábban függtek össze.

Így ismerték meg a kentaurok a mézédés bor hatalmát, mozgást és irányt nyertek a megszilárdult, fában gazdag parttól, és kezükkel eltaszították a fehér tejet és az asztalt, a képződő hullám visszaszorította a tó nyugalját, és a part menti életmód megváltozott, az erdő benyomulása a viharral és a rengeteg biztos fejedelmeivel felbolydította a síkság életét, az állóvíz mindaddig el volt zárva a korábbi parttól, mígnem karokat kapott, és így saját irányával, magától iszogatóván az ezüstkürtökből, utat tört magának, meghatározottságot nyert.

Osszián énekei kiváltképp igazi kentaurenekek a folyamszellemmel dalolva, miként a görög Kheiróntól valók is, aki Akhilleust lantjátékra tanította. ■ ■ ■

Kocziszy Éva fordítása

HÖLDERLIN